

การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะ

แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำ

อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ANALYSIS OF VALUES AND ROLES OF FLOATING MARKETS AS COMMUNITY LEARNING RESOURCES: A CASE STUDY OF DAMNOENSADUAK FLOATING MARKETS IN RATCHABURI*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

2.วิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

3.เสนอแนวทางการใช้ประโยชน์จากตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อวิกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

การวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ บอกเล่า การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

จากการวิจัยพบว่า

1. ตลาดน้ำคลองลัคชบุรีเป็นตลาดน้ำเก่าแก่ที่สำคัญที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมาอย่างนานแต่ปัจจุบันได้ปิดตัวลงไปแล้วตลาดน้ำคลองโพหักในอดีตเป็นตลาดน้ำที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่สำคัญของชุมชนแต่ปัจจุบัน

* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** รองศาสตราจารย์ ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ตลาดน้ำแห่งนี้ก็ยังคงดำเนินอยู่ตามวิถีชีวิตพ่อค้าแม่ค้าต่าตลาดน้ำแต่ชนชาวลงไปมากและอาจสูญหายได้ในอนาคต ตลาดน้ำคือคลองตันเข้มเป็นตลาดน้ำที่บังคับมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอยู่ และปัจจุบันตลาดน้ำแห่งนี้ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งนักท่องเที่ยวรู้จักกันในชื่อ ตลาดน้ำคำเนินสะควร

2. คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในอดีตทั้ง 3 แห่งเมื่อนอกกัน ก็อ มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว และมีคุณค่าในด้านจิตใจ ร่างกาย เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ท่องเที่ยว และแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน แต่ในปัจจุบัน ตลาดน้ำแต่ละแห่งเกิดการเปลี่ยนแปลง คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในปัจจุบันจึงเปลี่ยนไป ก็อ ตลาดน้ำคือคลองลัคราชบุรี เหลือบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว และเหลือคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น ตลาดน้ำคือคลองโพทกสูญเสียบทบาทและคุณค่าในด้านการท่องเที่ยวแต่ตลาดน้ำคือคลองตันเข้มยังคงมีคุณค่าและบทบาทอยู่ เช่นในอดีต

3. ตลาดน้ำมีคุณค่าและบทบาทในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเทบบุคคล ประเทบสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประเทบกิจกรรม และประเทบสถานที่และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้เข้ากับสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการและปลูกจิตสำนึกให้รักท่องถิ่นมากขึ้น

4. ผู้ขายสินค้าในตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งทั้งในอดีตและปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงหรือที่เรียกว่าแม่ค้าต่าตลาดน้ำ ซึ่งมีลักษณะนิสัยและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนนอกจากนี้แม่ค้าต่าตลาดน้ำยังมีการเรียนรู้และการถ่ายทอดเพื่อดำรงรักษาเชื้อแม่ค้าต่าตลาดน้ำไว้แม่ค้าต่าตลาดน้ำจึงมีบทบาทใหม่ที่ไม่ใช่เพียงแค่การค้าเท่านั้น ดังนั้นแม่ค้าต่าตลาดน้ำที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเทบบุคคลที่สำคัญที่สุดของตลาดน้ำ ที่จะทำให้ตลาดน้ำดำรงอยู่หรือสูญหายไป

ABSTRACT

The research has the following objectives: 1.) Study the floating markets' transformation that affects the community learning resources. 2.) Analyse the values and roles of the floating markets as community learning resources. 3.) Propose recommendations to utilise floating markets as community and school learning resources. The study utilises oral history, documents, interviews, local non-participation observation and focus group.

The study reveals that:

1.) The Khlong Lat Ratchaburi Floating Market was an old market with the long history of trade but now it has been closed shut down. The Khlong Pho Huk also had a long history of trade and goods exchange in the community. However, the trading at present is not robust and may face extinction in the future. The Khlong Ton Khem Floating Market is still in operation and at present is promoted as a tourist attraction under the

well-known name of the Damnoensaduak Floating Market.

2.) The three floating markets' roles and values on local economy, society, culture, tourism and community learning resources were similar in the past. But at present, each floating market's role and value has changed with the time. The Khlong Lat Ratchaburi Floating Market now can only play a role in history, society and culture while the Khlong Pho Huk has lost its tourism role and value. Only Khlong Ton Khem Floating Market still retains all roles and values as were the case in the past.

3.) Floating markets have roles and values as community learning resources as persons, media, activities, places and natural resources, all of which can be utilised for teaching and learning in school which can be adapted as a learning tool for all 8 groups with the aim of creating unified and integrated learning environment and fostering community spirit.

4.) Most vendors of the three floating markets are women, and that were similar to those in the past. They are called floating market vendors whose characters and clothes are unique. Moreover, the floating market vendors have learned and transferred knowledge in order to conserve the floating market vendor career. The floating market vendors therefore, play not only the old trade roles but also the new one that the community learning resources as people. It can

be concluded that floating vendors are the most important community learning resources as people who have an influence on the existence of the floating markets.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัจจุบัน

ตลาดน้ำเป็นวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่นั่นล้วนภาคกลางที่มีสายน้ำเป็นเส้นชีวิต ซึ่งนับเป็นความหมายสำคัญของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ อาชีวกรรมชาติคือล้าน้ำเป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากินซึ่งพึ่งตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการค้าขายแลกเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตเช่นนี้ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับประเทศเมื่อมีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มาใช้เป็นครั้งแรก เริ่มจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบก ถนนสายสำคัญมากมายเกิดขึ้นในยุคนี้ (ราตรีโตเพ่งพัฒน์, 2543) ทำให้แม่น้ำลำคลองลดความสำคัญลง ลักษณะต่างๆ ที่เป็นแบบฉบับของสังคมไทยก็เปลี่ยนไปเป็นชุมชนที่หันหลังให้กับแม่น้ำลำคลองและหันหน้าบ้านสู่เส้นทางถนนแทน สถานที่ที่เคยซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าจากเดิมที่เป็นตลาดที่อยู่ในน้ำ ก็ย้ายขึ้นบนบกกลายเป็นตลาดริมถนนแทน ตลาดน้ำที่เดิมเคยคึกคักด้วยผู้คนทั้งผู้ที่ค้าขายและผู้ซื้อขายจำนวนมากก็ลดจำนวนลงทำให้ตลาดน้ำดังเดิมจำนวนมากทยอยปิดตัวลง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาต้องการการพัฒนาโดยให้ความสำคัญ

ทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี พร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ อีกทั้งนโยบาย ส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ การท่องเที่ยว นั้นได้นำรายได้เข้าสู่ประเทศจากนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวต่างด้าน้ำซึ่งนับเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญของไทย แต่ก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่น้อย (ยุคลธร เศรษฐศาสตร์, 2545)

นโยบายการท่องเที่ยวที่รัฐส่งเสริมนี้ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่งที่เน้น เงินตราและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็น ส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทาง เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก การมุ่งเน้นการแข่งขัน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ทำให้กันไทยและ สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิด ปัญหาด้านพุทธิกรรมของคนในสังคมคือความ หย่อนยานในศีลธรรมจริยธรรมทางเบียดบวณย นิยมอย่างรัดເօเปรี่ยນ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่า นิยมดึงเดินที่ดึงงานของคนไทยเริ่มหายไป ซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่าการพัฒนาประเทศแนวโน้ม ก่อให้เกิดความหยาบช้าในฝ่ายความตกลงต่างของ เศรษฐกิจที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวันนี้แต่หายจะ ที่สำคัญที่สุดก็คือความล่มสลายของชุมชน และครอบครัวและการพัฒนาที่ผ่านมาล่วงไป มิติทางสังคมวัฒนธรรมของคนและความเป็น ชุมชน (ยุคลธร เศรษฐศาสตร์, 2545) ล้วนส่งผล ต่อวิถีชีวิตและสภาพสังคมไทยโดยเฉพาะ อย่างยิ่งวิถีชีวิตชุมชนในตาน้ำโடยตาน้ำ ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนได้อยู่จนถึง ปัจจุบันนี้ ต้องมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจาก ตาน้ำแบบดึงเดินเพื่อความอยู่รอดท่ามกลาง กระแสสังคมที่ผันแปรไป (สกุลี พัชรพลวัฒน์, 2541)

แนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ ได้มอง ข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคน ละเลย ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐาน ของความเป็นไทยซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา ที่ยังยืนในอนาคต ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่คนจะรู้ เท่าทันกระแสของการเปลี่ยนแปลงในยุค โลกาภิวัตน์ได้นั้น คือคนจะต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดังนั้นการ ศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนตามพระราช บัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ดังกล่าว�นี้ ย่อมจะต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถ ที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตปัจจุบัน ที่มีส่วนสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็คือแหล่งการเรียนรู้ โดยมาตรา 25 กล่าวว่า “รัฐต้องส่งเสริมการค้นนิんなจัดตั้งแหล่งการ เรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและ นันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ ยื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ”

ตาน้ำเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของ สังคมน้ำเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒน ธรรมไทยอย่างหนึ่งมีความหลากหลายและมี การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นซึ่งจะเป็นแหล่งเรียนรู้ ของคนในชุมชนด้านความรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึง ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทย ตลอดจนตาน้ำซึ่งจะเป็นแหล่ง การเรียนรู้ด้านทักษะการประกอบอาชีพและการ ดำรงชีวิตได้อย่างชัดเจนซึ่งตาน้ำที่น่าสนใจ และเรียกได้ว่าเป็นภาพตัวแทนตาน้ำของ

เมืองไทยที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก คือ ตลาดน้ำในอำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ดังคำวัญที่ว่า “เมืองสองฝั่งคลองประวัติศาสตร์ เสด็จประพาสเด็น ร.5 เลื่องลือชาอยู่นาน ชาวบ้านน้ำใจงาม ลื้นหلامผักผลไม้รายได้หลัก เรารักตลาดน้ำคำเนิน”

ในปัจจุบันนี้นอกจากจะมีตลาดเทศบาลในอำเภอคำเนินสะดวกแล้วยังมีตลาดน้ำดังนี้ ที่เป็นตลาดน้ำที่มีสินค้ามากมายให้เลือกและสะดวกในการเลือกซื้อทำให้ผู้คนในชุมชนเริ่มให้ความสำคัญกับตลาดน้ำของชุมชนน้อยลงจนบางแห่งไม่สามารถเรียก ตลาดน้ำได้เลย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรจะได้มีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนตลอดจนการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนโดยใช้กรณีศึกษาตลาดน้ำในอำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จากนั้นก็นำผลการศึกษามาประยุกต์เพื่อเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนอันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการดำเนินการรักษาตลาดน้ำซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมมิให้เลือนหายไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

- เพื่อวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

- เพื่อเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

ขอบเขตการวิจัย

- พื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ที่ศึกษาคือ ตลาดน้ำ อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยศึกษาเพียงบริเวณสถานที่ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า โดยอาศัยเรื่องราวดังนี้ ท้องที่มาคล่องตลาดน้ำได้แก่

- ตลาดน้ำคลองลัคราชบุรี ก่อนบริเวณปากคลองลัคราชบุรี ตำบลคำเนินสะดวก อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

- ตลาดน้ำคลองโพหัก ก่อนบริเวณปากคลองโพหัก ตำบลประสิทธิ์ อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

- ตลาดน้ำคลองตัน เมื่อ บริเวณตลอดทั้งสายของคลองตันเข้ม ตำบลคำเนินสะดวก อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

- การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- การเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน โดยศึกษาความเป็นมาของตลาดน้ำ แต่ละแห่ง สาเหตุและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

- คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน โดยทำการวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนทั้งอดีตและปัจจุบัน

2.3 ในด้านแนวทางการใช้ของประโยชน์ ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น โดยศึกษาว่าแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่พบในปัจจุบันสามารถนำมาใช้ในสาระการเรียนรู้ เรื่อง ใหม่ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการนำแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนมาใช้ประโยชน์อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงบรรยายตามขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำ ที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน
ขั้นตอนที่ 1 และ 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัย อนประกอบไปด้วย

1. การวิจัยแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) โดยการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสที่เป็นผู้ค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่อยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงน่องจาก การเปลี่ยนแปลงน่องจากการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นตามลำดับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะมีการสัมภาษณ์ผู้ค้าแม่ค้าอาวุโสสังกัดกล่าว 3-5 คน จากตลาดน้ำแต่ละแห่ง และบันทึกการสัมภาษณ์โดยเทปบันทึกเสียง

2. การวิจัยแบบวิธีวิจัยเอกสาร(เอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง)โดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งแยกออกเป็น 2 เกณฑ์คือ เกณฑ์พิจารณาภายนอก(External Criticism) และเกณฑ์พิจารณาภายใน(Internal Criticism)

3. การสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่ยังคงค้าขายอยู่ในตลาดน้ำ และบุคคลที่อยู่อาศัยบริเวณตลาดน้ำประมาณ 10-15 คน

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ประกอบไปด้วยการสังเกตลักษณะทั่วไปและนรรยากรุ่งของตลาดน้ำ รวมถึงลักษณะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนแต่ละประเภทที่เหมาะสมจะนำมาใช้ประโยชน์ใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

ระเบียบวิธีนี้ใช้คือ การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) 1 กลุ่ม ประมาณ 8-10 คนซึ่งประกอบไปด้วยอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 กลุ่มสารการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบูรี โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 มาเสนอต่อคุณวุฒิทั้ง 8 กลุ่มสารการเรียนรู้ของชุมชนที่พน จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในแต่ละกลุ่มสารการเรียนรู้ในเรื่องใด มีปัญหาและแนวทาง แก้ไขในการนำแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เหล่านี้มาใช้ประโยชน์ต่อ กิจกรรมการเรียน การสอนของโรงเรียนอย่างไรบ้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มายิเคราะห์ 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำ ที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ ของชุมชน

ผู้จัดใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่เป็นกรอบในการวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยรวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงตลาดน้ำต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

ผู้จัดใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องประเภทของคุณค่าที่คือคุณค่านอกตัว (Extrinsic value) และคุณค่าในตัว (Intrinsic value) นำวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์แนวทางการใช้ประโยชน์ ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

ผู้จัดนำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษานี้ ส่วนที่ 2 มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้มาเสนอต่อครุภารย์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการสัมภาษณ์แบบสุนทรียกลุ่ม (Focus Group) ในการระดมความคิดเพื่อเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำที่มีผลกระทบต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลาดน้ำ คลองลัคราชบุรี ตลาดน้ำคลองโพหัก และ

ตลาดน้ำคลองตันเข้มเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำได้ด้วยทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ นักสังคมวิทยาที่เชื่อทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นี้คือ พาร์สัน (Parsons) ทฤษฎีนี้มองสังคมส่วนรวมว่าเป็นระบบหนึ่งประกอบไปด้วยส่วนหรือระบบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นหรือเริ่มต้นได้ในทุกส่วนและส่งผลสะท้อนไปยังส่วนอื่นๆ ซึ่งต้องถูกกระบวนการที่ต้องการเปลี่ยนแปลงดำเนินการ (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2545)

ตลาดน้ำคลองลัคราชบุรีในอดีตเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ เพราะตลาดน้ำแห่งนี้เป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนที่สำคัญของบรรดาชาวสวนที่นำผลผลิตบรรทุกใส่เรือเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน นอกจากนี้ ตลาดน้ำคลองลัคราชบุรียังเป็นตลาดน้ำที่สำคัญในวิถีชีวิตผู้คนริมสองฝั่งคลอง ที่จะมาหาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ ตลาดน้ำแห่งนี้ยังคงทำหน้าที่ตามเป้าหมายเดิมซึ่งเป็นสถานที่ซื้อขายสินค้าที่สำคัญของคนในชุมชนต่อมามีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมตลาดน้ำคลองลัคราชบุรีนี้เป็นจำนวนมากทำให้ตลาดน้ำแห่งนี้ต้องมีการปรับตัวเพื่อรับการท่องเที่ยวตามเป้าหมายใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และตลาดน้ำคลองลัคราชบุรีก็ได้เกิดการบูรณะการทั่งตลาดน้ำแบบดั้งเดิมที่ยังคงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและเป็นตลาดน้ำที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาโดยตลอด

ตลอดระยะเวลานานนานจนเมื่อการคุณภาพทางนักวิจัยที่มีค่าแม่ค้าในตลาดน้ำคลองลัคราชบุรีก็ได้ขยายไปซื้อขายกันยังสถานที่แห่งใหม่ที่มีความสะดวกกว่า ตลาดน้ำ

กลองลัคราชบุรีจึงค่อยๆ ปิดตัวลงไปในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชนิตารักษ์พลเมือง ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงในทฤษฎีโครงสร้างนิยมว่า โดยทั่วไปแล้วการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นใน ลักษณะของการปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เกิดขึ้นรุนแรงในทันทีทันใด การเปลี่ยนแปลง ที่ดูเหมือนจะรุนแรงยิ่งนั้นที่จริงแล้วส่งผล กระทบต่อ โครงสร้างสังคมส่วนบนเป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกันก็ยังทิ้งองค์ประกอบหลักของ โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในสภาพเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงและในปัจจุบันต่อมาค่อนข้าง ลัคราชบุรีกำลังที่จะปรับตัวใหม่อีกรั้งตาม เป้าหมายใหม่คือการฟื้นฟูเพื่อให้ต่อมาคลองลัค ราชบุรีเป็นต่อมาค่อนข้างฟื้นฟูต่อไปท่องเที่ยวอีกรั้ง ซึ่งผลของการฟื้นฟูนี้ต้องรอตูก่อนอนาคตว่าจะ สามารถติดต่อได้เช่นในอดีตหรือไม่

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่อมาค่อนข้าง

กลองลัคราชบุรีต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของ ชุมชนคือเมื่อต่อมาค่อนข้างเกิดการเปลี่ยนแปลงจาก เดิมที่มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนต่อมาค่อนข้าง คลองลัคราชบุรีที่มีความรู้จักกุญแจ เป็นสถานที่ พับปะพูดคุยกันและช่วยเหลือกันของพ่อค้า แม่ค้าต่อมาค่อนข้างเมื่อต่อมาค่อนข้างได้รับบทบาทใหม่ให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ ได้จากต้องปิดตัวไปรูปแบบการซื้อขายแบบ ดั้งเดิมที่พ่อค้าแม่ค้าต่อมาค่อนข้างมาทำการซื้อขาย กันก็เป็นอันสูญสิ้นไปด้วยเหลือเพียงประวัติศาสตร์ ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเพื่อจะได้รับรักษา ต่อมาค่อนข้างที่ยังคงอยู่ให้ดำรงอยู่คู่กับความนิยมใน สะควรตลอดไป

สำหรับต่อมาค่อนข้างกลองโพหักในอดีต เป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนของชาวสวน ที่มานัดพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า ต่อมาค่อนข้าง แห่งนี้จึงมีหน้าที่สำคัญต่อวิถีชีวิต เมื่อมีการ เกิดต่อมาค่อนขับขึ้นและคนในชุมชนส่วนใหญ่ นิยมไปซื้อสินค้าจากตลาดนัดนก จึงทำให้พ่อค้า แม่ค้าต่อมาค่อนข้างต่างพากันทิบยื่นรับตัวให้ทัน ต่อความนิยมของผู้ซื้อ โดยไปจับจองพื้นที่ของ ตลาดนัดนกแทน ส่วนพ่อค้าแม่ค้าต่อมาค่อนข้าง บังส่วนที่ยังคงใช้ต่อมาค่อนข้างกลองโพหักแห่งนี้ เป็นพื้นที่ค้าขายต่างก็มีการปรับตัวจากจะขาย ในบริเวณต่อมาค่อนข้างแล้วยังต้องพยายามเรือหรือขับ เรือยนต์ เพื่อนำสินค้าไปขายยังกลองอันฯ ด้วย ปัจจุบันต่อมาค่อนข้างกลองโพหักได้พယายามที่จะมี การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงของต่อมาค่อนข้างอยู่ ทุกห่วงเวลาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไม่ให้ต่อมาค่อนข้าง สูญหายไปเรื่อยเมื่อตนเข่นต่อมาค่อนข้างอันฯ ซึ่ง เป้าหมายของต่อมาค่อนข้างกลองโพหักคือเป็น ต่อมาค่อนข้างเพื่อวิถีชีวิต พ่อค้าแม่ค้าต่อมาค่อนข้างจึงต้อง มีการบูรณาการบทบาทเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย โดยพ่อค้าแม่ค้าต่อมาค่อนข้างได้นัดกันให้นำสินค้า มาส่งกันเรือที่ต่อมาค่อนข้างกลองโพหักนี้ เพื่อนำ สินค้าไปขายตามบ้านตามคลองซอยต่างๆ เป็น การช่วยเหลืออุดหนุนจุนเจือกันไปและเป็น การพึ่งพาภันเพื่อความอยู่รอดของพ่อค้าแม่ค้า ต่อมาค่อนข้างที่ยังคงใช้ต่อมาค่อนข้างเป็นสถานที่ประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชนิตา รักษ์พลเมือง ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในทฤษฎีโครงสร้าง นิยมว่า ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างบูรณา การของสังคมคืออันดับต้นที่ทางค่านิยมรากรถูก ของโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมประกอบ ไปด้วยเป้าหมายดังนี้การปรับตัวและการบูรณา

การของตลาดน้ำล้วนแล้วมีเป้าหมายเพื่อให้ตลาดน้ำคลองโพหักยังคงอยู่ตามวิถีชีวิตพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่ยังคงให้ความสำคัญอยู่จากอดีตสู่ปัจจุบันซึ่งค่านิยมดังกล่าวเป็นการสร้างรากฐานเอกลักษณ์ของชุมชนตลาดน้ำคลองโพหักไว้

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงตลาดน้ำคลองโพหักต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนคือตลาดน้ำคลองโพหักแม้ว่าเดิมจะมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอย่างคับคั่ง ผู้คนในชุมชนช่วยเหลืออีกоторกันปัจจุบันตลาดน้ำคลองโพหักจะชนเชาลงไปจนเหลือพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำเพียงแค่สินกว่าลำ แต่ตลาดน้ำคลองโพหักก็ยังคงรูปแบบตลาดน้ำวิถีชีวิตแบบเดิมไว้เป็นอย่างดี การปรับตัวที่เกิดขึ้นของตลาดน้ำคลองโพหักล้วนแล้วก็เพื่อให้ตลาดน้ำคลองโพหักยังคงดำรงอยู่มานานปัจจุบันความสัมพันธ์ของคนในชุมชนก็ยังคงเป็นเช่นเดิมที่ช่วยเหลือกันเพื่อให้ทุกฝ่ายอยู่รอดแต่จำนวนบรรดาพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนจะน้อยลงไปเรื่อยๆ เพราะพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่ซื้อขายล้วนนิยมสูงขึ้นหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจังเมื่อสัญญานี้พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำกลุ่มนี้ไปตลาดน้ำคลองโพหักอาจต้องปิดตัวลง เช่นเดียวกับตลาดน้ำคลองลัคราชบุรีอย่างแน่นอน

ส่วนตลาดน้ำคลองต้นเข้มนั้นได้เริ่มมีการปรับตัวมาตลอด โดยแต่เดิมตลาดน้ำคลองต้นเข้มเป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนของชาวสวนที่มานัดพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าตลาดน้ำแห่งนี้จึงมีหน้าที่สำคัญต่อวิถีชีวิตเมื่อมีการติดตลาดมากมายจนนักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาชมวิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำเมื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจมากขึ้น

ก็เริ่มมีการปรับตัวของตลาดน้ำเพื่อรับการท่องเที่ยวซึ่งตลาดน้ำแห่งนี้ก็ได้ทำหน้าที่สำคัญต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศชาติไม่ต่างไปจากตลาดน้ำคลองลัคราชบุรีในอดีตในปัจจุบันนี้ตลาดน้ำคลองต้นเข้มได้ปรับตัวโดยได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยมีการปรับปรุงพัฒนาถนนให้มีความสะดวกที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวซึ่งตลาดน้ำแห่งนี้เพื่อให้ตลาดน้ำคลองต้นเข้มดำเนินอยู่ได้ต่อไป

การปรับตัวของตลาดน้ำคลองต้นเข้มดังกล่าวเป็นการปรับตัวเพื่อไปสู่เป้าหมายใหม่ในบทบาทด้านการท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำจึงมีการบูรณาการรูปแบบการซื้อขายให้เป็นไปเพื่อตอบรับกับกลุ่มเป้าหมายใหม่คือนักท่องเที่ยวมากขึ้นเมื่อเป้าหมายของตลาดน้ำเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบเพื่อการท่องเที่ยว สินค้าและบริการต่างๆ จึงเป็นไปเพื่อบริการการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เพราะการได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั่นนำมาซึ่งรายได้อย่างมากมาย นอกจากนี้การปรับตัวให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็เป็นไปเพื่อให้ตลาดน้ำดำรงอยู่ให้สูญหายไปเหมือนเช่นตลาดน้ำอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ชนิดตัวรักษ์พลเมือง ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในทฤษฎีโครงสร้างนิยมว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากแหล่งพื้นฐานประการ คือการปรับตัวของสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอกความเจริญเติบโตจากการจำแนกแยกแยะและการสร้างนวัตกรรมเชิงโครงสร้างและหน้าที่กล่าวคือตลาดน้ำคลองต้นเข้มเกิดการปรับตัวเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งนำมาซึ่ง

การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและทำให้ตลาดน้ำคลองตันเป็นมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงตลาดน้ำคลองตันเป็นต่อการเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนคือจากเดิมตลาดน้ำคลองตันเป็นเป็นตลาดน้ำที่มีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนพืชผลทางการเกษตรของบรรดาชาวสวน กิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนก็เป็นไปด้วยการพึ่งพาอาศัยกันเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อตลาดน้ำได้เพิ่มบทบาทด้านการทำให้ขาดแคลนเป็นภัยแล้ว เมื่อต้องการซื้อขายแลกเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่เคยพึ่งพาอาศัยและอึดอิทธิพลกันก็ลดน้อยลงไปเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบทางเดียวคือต่างคนต่างมาเพื่อหาประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจเป็นหลักโดยอาศัยนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการซื้อขายแลกเปลี่ยนทางน้ำ

จากข้อค้นพบในการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตลาดน้ำดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นดังนี้คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำที่ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน จึงมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการไว้ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนสืบต่อไป

2. คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนในปัจจุบัน

บทบาทของตลาดน้ำคลองลัคธราบูรี ตลาดน้ำคลองโพหักและตลาดน้ำคลองตันเป็นในอดีตล้วนมีบทบาทที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งบทบาทที่กล่าวถึงนี้คือหน้าที่อันพึงคาดหมายของบุคคลแต่ละกลุ่ม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้น กำหนดขึ้น(อุทัย หริรัญโต, 2526) โดยตลาดน้ำเหล่านี้ถูกกำหนดให้ทำหน้าที่เป็นสถานที่ที่นัดพบเพื่อมาซื้อขายแลกเปลี่ยนของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำ

ตลาดน้ำคลองลัคธราบูรีตลาดน้ำคลองโพหักและตลาดน้ำคลองตันเป็นในอดีตถือได้ว่ามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่มาทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะเป็นสถานที่ที่ชาวสวนและพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำจะมาพบปะ พูดคุยสนทนากันและแลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญในชีวิตประจำวันและบทบาทในด้านการทำให้ขาดแคลนเป็นที่ต้องการที่ขาดแคลน ที่เกิดขึ้นหลังจากที่นักท่องเที่ยวทั่วทั้งชาติไทยและชาติต่างประเทศมาท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำ

คุณค่าของตลาดน้ำคลองลัคธราบูรี ตลาดน้ำคลองโพหัก และตลาดน้ำคลองตันเป็นในอดีต ล้วนมีความคล้ายคลึงกันซึ่งคุณค่าของตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งนี้ เป็นคุณค่าใน 2 ลักษณะคือ

1. คุณค่าต่อตัวบุคคล ได้แก่ คุณค่าในด้านจิตใจ และคุณค่าในด้านร่างกาย
2. คุณค่าต่อชุมชน ได้แก่ คุณค่าในด้านเศรษฐกิจ คุณค่าในด้านสังคมและวัฒนธรรม

คุณค่าในด้านท่องเที่ยว และคุณค่าในด้านแห่งการเรียนรู้ของชุมชน

ตลาดน้ำคคลองลัดราชบูรี ตลาดน้ำคคลองโพธิ์กและตลาดน้ำคคลองตันเงินในอดีต
นั้นมีคุณค่าในด้านจิตใจของบรรดาชาวสวนและ
พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่มาซื้อขายกันเพราภิกิจวัตร
ประจำวันของบรรดาชาวสวนและพ่อค้าแม่ค้า
ตลาดน้ำก็คือการมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน
ซึ่งมีความผูกพันในอาชีพรู้สึกสนุกสนานในการซื้อขาย
แลกเปลี่ยนและเกิดความสุขในการประกอบ
อาชีพพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำนอกจากนี้ยังมีคุณค่า
ในด้านร่างกายของบรรดาพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำ
ที่พายเรือมาซื้อขายแลกเปลี่ยนเพราภิกิจ
พายเรือเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่งที่ทำให้
ร่างกายของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำในอดีตแข็งแรง

ในอดีตตลาดน้ำคลองลัคراضบูรีตลาดน้ำคือส่องไฟหกและตลาดน้ำคลองตันเข้มลุ้นแล้วแต่มีคุณค่าในด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ เพราะเป็นสถานที่ประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้คนในชุมชน คุณค่าในด้านสังคมและวัฒนธรรม ก็เป็นสถานที่ที่พูนปะ พุดคุย สนทนนากลอกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็น นอกจากร้านตลาดน้ำยังเป็นศูนย์กลางในการร่วมแรงร่วมใจในงานบุญงานถุกศอกของชุมชนด้วย คุณค่าในด้านการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอีกด้วยหนึ่ง นอกจากร้านยังมีคุณค่าในด้านแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เพราะตลาดน้ำเป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนของบรรดาชาวสวนและพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำ กิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนต่างๆ จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่สำคัญ

ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลง
ต่างๆ มากมายกับตลาดน้ำคลองลัคراضบวี ตลาด

น้ำคองโภหกและตลาดน้ำคองตันเป็นกล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้ตลาดน้ำคองลัศราชนูรีปิดตัวลง ตลาดน้ำคองโภหก มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนตามวิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำแบบเดิมแต่มีจำนวนเรื่องของ พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่มาซื้อขายแลกเปลี่ยนน้อยลงน่าวิตก แต่ตลาดน้ำคองตันเป็นยังคงมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอย่างคับคั่งแต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายของลูกค้าเป็นนักท่องเที่ยวมากกว่าคนในชุมชนทำให้บทบาทของตลาดน้ำในปัจจุบันของแต่ละแห่งเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งบทบาทที่สำคัญที่ตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งยังคงมีอยู่ เช่น เดิมแม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากก็ตาม ปัจจุบันคือบทบาทในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับตลาดน้ำไม่ว่าตลาดน้ำจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตลาดน้ำก็ยังคงเป็นสถานที่พับประภูมิและสนทนากับบรรดาผู้ที่เคยอาศัยตลาดน้ำเหล่านี้ประกอบอาชีพและสร้างรายได้

ปัจจุบันบทบาทในด้านเศรษฐกิจของตลาดน้ำคือคลองลัคชราชบุรีพบว่าไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนแล้วจึงเป็นการสูญเสินบทบาทในด้านเศรษฐกิจไปโดยปริยายส่วนตลาดน้ำคือคลองโพหักแม้ว่าจะยังคงมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจอยู่เช่นเดิมแต่รูปแบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนก็เป็นแบบเศรษฐกิจพอเพียงกล่าวคือพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำ ที่ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนอยู่ในตลาดน้ำคือคลองโพหัก ยังคงใช้ตลาดน้ำคือคลองโพหักเป็นเพียงแค่สถานที่ซื้อขายกันภายในชุมชนเท่านั้น รูปแบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนจึงเป็นไปตามวิถีชีวิตดั้งเดิมที่นับวันจะสูญหายไป หากพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำคือคลองโพหักกลุ่มสุดท้ายเลิกอาชีพนี้ไป บทบาททางด้านเศรษฐกิจ

ก็คงจะหลงเหลือเป็นเพียงอดีต เช่นตลาดน้ำคลองลัคراضบูรี ส่วนตลาดน้ำคลองตันเป็นยังคงมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจที่สำคัญมาจนปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดการเดินท่องเที่ยวที่เน้นลูกค้าเป็นคนในชุมชนกีเปลี่ยนไปเน้นลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เพราะตลาดน้ำคลองตันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำเป็นอย่างดี ตลาดน้ำคลองตันเป็นจึงเป็นตลาดน้ำเพียงแห่งเดียวที่ยังมีการซื้อขายและมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม ซึ่งยังคงมีบทบาทในด้านการท่องเที่ยวจนเป็นภาพตัวแทนของตลาดน้ำที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรู้จักกันในนาม ตลาดน้ำคันนายาว ตลาดน้ำปัจจุบัน เมื่อบทบาทของตลาดน้ำในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงไปก็ย่อมส่งผลให้คุณค่าของแต่ละตลาดน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งยังคงให้หลือไว้ เช่นเดียวกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือคุณค่าในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับตลาดน้ำ ไม่ว่าตลาดน้ำจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตลาดน้ำก็ยังคงเป็นสถานที่พับประภูดคุย และสนทนา ของบรรดาผู้ที่เคยอาศัยตลาดน้ำเหล่านี้ ประกอบอาชีพและสร้างรายได้อยู่เช่นเดิม

เนื่องจากตลาดน้ำคลองลัคراضบูรีได้ปิดตัวลง ไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนดังเช่นในอดีตแล้ว แต่ตลาดน้ำคลองลัคراضบูรียังคงมีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ เพราะเป็นตลาดน้ำเก่าแก่ที่ในอดีตนี้มีการซื้อขายกันอย่างคับคั่ง ในปัจจุบันทางจังหวัดราชบูรีได้เห็นคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญและ

มีความเป็นมาอันยาวนานจึงได้มีโครงการที่จะฟื้นฟูตลาดน้ำคลองลัคراضบูรีขึ้นมาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่อีกรั้งแต่แนวโน้มและรูปแบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนของตลาดน้ำคลองลัคراضบูรีจะเป็นอย่างไรคงต้องรอติดตามกันว่าจะสามารถฟื้นฟูและดำรงอยู่ได้หรือไม่

ส่วนตลาดน้ำคลองโพหักก็ยังคงมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนอยู่ตามวิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำแบบคงเดิมกียังคงรักษาคุณค่าในด้านต่างๆ แต่เดื่ออดีตจนปัจจุบัน กล่าวคือพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่ยังคงทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอยู่สุดท้ายนี้ยังคงเห็นคุณค่าในด้านจิตใจที่รู้สึกสนุกและสุข ใจที่จะยังคงบังคับอาชีพพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำต่อไป คุณค่าในด้านร่างกาย เพราะการพำนัยเรื่องถือเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่งของพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำที่ยังคงมาทำการซื้อขายในระยะใกล้ๆ คุณค่าในด้านเศรษฐกิจก็มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ถือว่าเป็นอาชีพกัน ช่วยเหลือกันไปและคุณค่าในด้านแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนกียังคงเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพอยู่เช่นเดิม ยกเว้นคุณค่าในด้านการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวที่หายไปจากตลาดน้ำคลองโพหัก แห่งนี้ เพราะสภาพการซื้อขายในปัจจุบันเหลือพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันเพียงแค่สินกว่าจำนวนแทนไม่เหลือสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำได้อีกเลย

ตลาดน้ำคลองตันเป็น เป็นตลาดน้ำที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นสำคัญ จึงทำให้คุณค่าในด้านต่างๆ ของตลาดน้ำคลองตันเป็นในปัจจุบัน ยังคงมีคุณค่าอยู่เช่นเดิม

กล่าวคือ คุณค่าในด้านจิตใจซึ่งเป็นสถานที่ที่พ่อค้าแม่ค้าติดตามน้ำมีความผูกพันกับติดตามน้ำมีความเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยติดตามน้ำในการทำมาหากิน คุณค่าในด้านร่างกายเพื่อการพายเรือ ค้าขายและการพายเรือรับจ้างพาคนท่องเที่ยว ชนิดตามน้ำ ล้วนแล้วแต่ช่วยให้ผู้พายมีร่างกายที่แข็งแรง คุณค่าในด้านเศรษฐกิจเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าติดตามน้ำที่สำคัญ คุณค่าในด้านท่องเที่ยว ก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสำคัญของประเทศไทยและนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาสู่ประเทศไทยอย่างมาก และคุณค่าในด้านเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเนื่องจากติดตามน้ำคลองต้นเข้มข้นเป็นสถานที่ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่สำคัญตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน จึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่สำคัญในด้านกิจกรรมการซื้อขายเล็กเปลี่ยนทางน้ำของอาชีพพ่อค้าแม่ค้าติดตามน้ำ

จากข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจุบันคุณค่าและบทบาทในด้านการท่องเที่ยว เหลือติดตามน้ำคลองต้นเข้มเพียงแห่งเดียวเท่านั้น เพราะติดตามน้ำคลองต้นเข้มข้นเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตพ่อค้าแม่ค้าติดตามน้ำอยู่บนปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ที่ผ่านมาในอดีตติดตามน้ำคลองลัดราชบุรีและติดตามน้ำคลองโพหักต่างก็มีคุณค่าและบทบาทในด้านการท่องเที่ยวเช่นกัน ด้วยข้อค้นพบนี้อาจกล่าวได้ว่าแม้การส่งเสริมติดตามน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญก็มิได้หมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำเนินการอยู่ได้ตลอดไป หากติดตามน้ำคลองต้นเข้มมิได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสักวันหนึ่งติดตามน้ำคลองต้นเข้มอาจปิดตัวลงเหมือนติดตามน้ำ

อื่นๆ ก็เป็นได้ซึ่งแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ติดตามน้ำยังคงอยู่ได้แบบยั่งยืนก็คือการนำติดตามน้ำมาใช้ประโยชน์ในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในความรักความผูกพันและเห็นคุณค่าของติดตามน้ำอย่างแท้จริงซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์ติดตามน้ำให้อยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

3. แนวทางการใช้ประโยชน์ติดตามน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวคิดของพระราชนูญญาติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 :2) ได้ให้ความหมายของการศึกษามายความว่า “กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญของงานของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการและสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ดังนั้นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีส่วนสำคัญให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ก็คือแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พระราชนูญญาติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา ได้กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ ไว้ในมาตรา 25 ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์สวนสาธารณะสวนพฤกษาศาสตร์อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสูญยึดพลาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น

อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ”ซึ่งติดตามน้ำหนึ้นจะเป็นแหล่งการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะได้นำไปบูรณาการกับการศึกษา

ติดตามน้ำคลองลัคราชบุรีติดตามน้ำคลองโภหักและติดตามน้ำคลองดันเข้มเป็นติดตามน้ำที่สำคัญซึ่งเป็นสถานที่ที่พ่อค้าแม่ค้าติดตามน้ำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ มีสินค้าและกิจกรรมต่างๆ ในติดตามน้ำมากมาย และมีความเหมาะสมที่จะส่งเสริมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่สำคัญ เพราะเป็นสถานบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน (สุวน ออมริวัฒน์, 2544) ซึ่งในติดตามน้ำมีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยเพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนมากมาย ได้แก่แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทน้ำคลองแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสี่สิบ วัดสุคุณประรัตน์ แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทกิจกรรม และแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสถานที่และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

ติดตามน้ำในอำเภอคำเนินสะคุกเจิง หมู่บ้านที่จะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่จะนำมานูรณาการกับสาระการเรียนรู้ในกลุ่มต่างๆ เพื่อการใช้ประโยชน์ในการกิจกรรมการเรียน การสอนของโรงเรียนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการบูรณาการทั้งความรู้ ความคิด และการปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถทำได้ทันทีเนื่องจากการเรียนรู้เกิดขึ้น

ได้กับทุกคน ในทุกสถานที่ ทุกเวลาเพื่อติดตามน้ำ เป็นแหล่งการเรียนที่มีอยู่แล้วในชุมชน การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้นี้มีหลักการพื้นฐาน ความคิดดังที่ สุวน ออมริวัฒน์ กล่าวว่า “แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนมีอยู่มากมายทั้งที่เป็นองค์กร จัดตั้ง สถาบันในชุมชน วิถีชีวิต การทำมาหากิน ประเภท พิธีกรรมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และธรรมชาติ เป็นกระบวนการที่มีความสุข สร้างสรรค์ความคิดและประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า กล่าวคือการใช้ติดตามน้ำซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเข้าไปใช้ในกิจกรรมการเรียน การสอนของโรงเรียนก็จะทำให้ครูผู้เรียนและชุมชน รู้จักการบูรณาการและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

จากข้อกันพยใน การสนับสนุนกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อร่วมกันนำติดตามน้ำมาใช้ประโยชน์ในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนี้ พบร่วมกับติดตามน้ำเป็นสถานที่ที่พ่อค้าแม่ค้าติดตามน้ำ มาดับพกันเพื่อทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า โดยอาศัยเรือเป็นพาหนะในการบรรทุกสินค้า ได้แก่ติดตามน้ำคลองลัคราชบุรี ติดตามน้ำคลองโภหักและติดตามน้ำคลองดันเข้มซึ่งมีแนวทางการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ *(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) สามารถบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนของชุมชนประเภทน้ำคลองแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสี่สิบ วัดสุคุณประรัตน์

* สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ การเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาษาไทย กลุ่มคณิตศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มศิลปะ กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มภาษาต่างประเทศ

1. กลุ่มสาระภาษาไทย ได้แก่ การอ่านคำขวัญเชิญชวนและการพูดสุนทรพจน์ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำ

2. กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ได้แก่ การคำนวณการซื้อขายแลกเปลี่ยนต่างๆ การใช้สถิติและการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการศึกษา

3. กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ความหลากหลายในระบบนิเวศตลาดน้ำทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต

4. กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

5. กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ได้แก่ การรักษาความสะอาดตลาดน้ำให้ถูกสุขลักษณะและการพัฒนาภารกิจตามเนื้อแขนงให้แข็งแรงเพื่อให้เหมาะสมกับการพายเรือ

6. กลุ่มสาระศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพ การพื้นที่ภาพ และการออกแบบภาพที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำ

7. กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้แก่ การทำนาปลูกผักและการจัดทำเว็บไซต์ตลาดน้ำดำเนินสะควາเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้อุปทานหนึ่ง

8. กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ได้แก่ การใช้ตลาดน้ำเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ภาษาอังกฤษให้เกิดประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคลกรอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภัยในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการสำรวจหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการ รวมทั้งให้การสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน ตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรีและการเรียนรู้ของชุมชนที่ร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษาเพื่อเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ตลาดน้ำไม่สูญหายไป ซึ่งสอดคล้องกับที่สุมน อมรวัฒน์ กล่าวว่า การคัดประสานกิจกรรม การเรียนรู้ในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน กันในชุมชนมีส่วนร่วมกับครูในการให้การศึกษา แก่ชุมชน เยาวชนได้รับปฐมฝึกให้รู้และรักท้องถิ่นที่อยู่ของเห็นคุณค่าและปัญหาที่หมู่บ้าน เช่น ผู้เรียนจะพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและในอนาคตจะเป็นพลังเกื้อหนุนให้ชุมชนเข้มแข็งซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

4. แม่ค้าตลาดน้ำ: แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญของตลาดน้ำ

แม่ค้าตลาดน้ำเป็นบุคคลสำคัญของตลาดน้ำ หากเริ่มนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม่ค้าตลาดน้ำเป็นกลุ่มคนที่มาร่วมตัวกันเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนยังสถานที่ได้สถานที่หนึ่งตามที่ได้ตกลงกัน ไว้จึงทำให้เกิดตลาดน้ำขึ้นมา นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในตลาดน้ำก็ล้วนแล้วแต่มีแม่ค้าตลาดน้ำเข้าไปมีบทบาทอยู่ด้วยทั้งสิ่งแม่ค้าตลาดน้ำจึงมีบทบาท

ต่างๆ มาก many ที่ไม่ใช่เพียงแค่การค้าขายเพียงอย่างเดียว แม้จะเป็นเพียงผู้หลงแต่ก็มีบทบาทของความเป็นผู้นำครอบครัวไม่ต่างไปจากผู้ชายบทบาทของนักธุรกิจหญิงของชุมชนที่สามารถบริหารการจัดการทั้งด้านการตลาดและด้านการเงินได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีบทบาทของนักประชาสัมพันธ์ของชุมชนไว้ให้นักท่องเที่ยวอยู่ส่วนใหญ่ข้อสองสัญลักษณ์ที่คนภายนอกชุมชนต้องการเรียนรู้ และบทบาทของแม่ค้าตลาดน้ำที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ตลาดน้ำคึกคักอยู่ได้นั้นคือบทบาทในด้านการค้ายอดและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของแม่ค้าตลาดน้ำซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของแม่ค้าตลาดน้ำที่ต้องการให้เกิดขึ้นและได้พยายามที่จะสร้างสรรค์ให้ชุมชนที่ตนได้อยู่นั้น ได้อยู่คู่กับภูมิประเทศและบวกกันต่อไป

ในปัจจุบันนี้ สังคมและวัฒนธรรมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วแม้แต่คำว่าแม่ค้าเด็กๆ รุ่นใหม่ๆ ก็จะไม่รู้จักหรือไม่ใช่คำนี้กันแล้ว โดยนิยมใช้คำว่า คนขาย ผู้ขาย หรือผู้ประกอบการแทน แม้จะเป็นพี่ๆ ใจดี เล็กๆ แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้ภายนอกเราใช้สื่อสารกันอยู่ ในปัจจุบันอันมีความหมายที่ลึกซึ้งและยิ่งใหญ่ อาจสูญเสียภาษาเป็นอดีตไปได้ นอกจากนี้แม่ค้าตลาดน้ำส่วนใหญ่ผูกพันกับสายน้ำและวิถีชีวิตดั้งเดิม ตลาดน้ำจึงเปรียบเหมือนสถานที่ที่หลอมรวมจิตใจของแม่ค้าตลาดน้ำไว้แม่ค้าตลาดน้ำเป็นเสมือนจิตและวิญญาณของชุมชนที่ทำให้ตลาดน้ำดำเนินอยู่ได้ ดังนั้นหากต้องการให้ตลาดน้ำดำเนินอยู่จะต้องปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่มีใจรักและกระหึ่มถึงความสำคัญด้วยหัวใจตอนของผ่านทางการศึกษาเพื่อปัจจุบันเด็ก

รุ่นใหม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียนมากขึ้น จึงควรจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสืบสานอาชีพแม่ค้าตลาดน้ำ ไม่ให้สูญหายไปและอยู่คู่สังคมไทยแบบยั่งยืน

การศึกษาที่เป็นอยู่ไม่ได้มีส่วนช่วยให้อาชีพแม่ค้าตลาดน้ำดำรงอยู่ได้ เพราะการศึกษาที่ปราฏกอยู่ไม่ได้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นจริง เนื่องจากคนนิยมของผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงมากจะใช้การศึกษาเป็นโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมโดยไม่มองอาชีพที่เป็นมาตรฐานบุรุษตาม慣例 การศึกษาสูงแสดงถึงโอกาสทางสังคมที่ดีกว่า หากเป็นเช่นนี้ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาแต่มีอาชีพแม่ค้าตลาดน้ำก็คงเป็นชนชั้นล่างของสังคมตลอดไป เพราะสูกผู้คนที่มีการศึกษาใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแบ่งชั้นทางสังคม หากเป็นเช่นนี้การศึกษาจึงมิอาจคลา rk ได้ว่า การศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติการศึกษา พ.ศ. 2542 คำสาวยหูดังกล่าวจึงไม่อาจปราฏขึ้นมาได้จริงดังนั้น การศึกษาจะต้องสอดแทรกและปลูกฝังความสำคัญของชุมชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และรู้ทันการเปลี่ยนแปลงโลกในระบบทุนนิยมให้มากกว่านี้ แม่ค้าตลาดน้ำจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญ ที่ระบบการศึกษาควรนำไปใช้ในรูปแบบแหล่งการเรียนรู้

เพราะการได้เรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้ที่ปฏิบัติจริงและมีจิตวิญญาณในความเป็นแม่ค้าตลาดน้ำตลอดจนจิตวิญญาณในการจะรักษาไว้ซึ่งชุมชนแบบดั้งเดิมจะช่วยให้บุตรหลานตระหนักถึงความสำคัญของคนในชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่และแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทต่างๆ อันได้แก่แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสืบ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทกิจกรรม และแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสถานที่และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติล้วนเกิดมาจากแม่ค้าตลาดน้ำผู้ซึ่งเป็นตัวสร้างองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นแม่ค้าตลาดน้ำจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดของตลาดน้ำที่จะทำให้ตลาดน้ำดำรงอยู่หรือสูญหายไปจากสังคมไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

- พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำ ถือได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ตลาดน้ำดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันดังนั้นพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำควรให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับตลาดน้ำทั้งหมดเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน ให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของตลาดน้ำมากยิ่งขึ้น

2. ผู้นำชุมชนและองค์กรในการบริหาร

จัดการชุมชนตลาดน้ำคลองลัตราชบุรีที่จะเข้ามาดูแลเพื่อฟื้นฟูตลาดน้ำคลองลัตราชบุรีให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ในอนาคตจะต้อง

วางแผนการจัดการฐานแบบของตลาดน้ำให้มีความเหมาะสมโดยพื้นที่ส่วนหนึ่งควรเป็นสถานที่จัดนิทรรศการสาธารณะเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนตลาดน้ำ เพราะตลาดน้ำคลองลัตราชบุรีเป็นตลาดน้ำที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานซึ่งแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเหล่านี้จะเป็นแหล่งค้นคว้าและอ้างอิงสำหรับผู้ที่สนใจเกี่ยวกับตลาดน้ำต่อไป

3. ผู้นำชุมชนและองค์กรในการบริหาร

จัดการชุมชนตลาดน้ำคลองโพหักควรเข้าไปดูแลให้ความช่วยเหลือในการส่งเสริมกิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนให้กลับมาติดตลาดดังเช่นอดีต ก่อนที่พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำคลองโพหักเดิมจะเลิกอาชีพไป ด้วยการส่งเสริมให้ตลาดน้ำคลองโพหักเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะตลาดน้ำคลองโพหักมีบรรยากาศในการซื้อขายแลกเปลี่ยนแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมบ้านเรือนริมสองฝั่งคลองก็ยังคงเป็นธรรมชาติจึงควรส่งเสริมให้เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนสืบต่อไปก่อนที่จะสูญหายเหมือนเช่นตลาดน้ำคลองลัตราชบุรีที่เห็นความสำคัญเมื่อสายกีต้องใช้เวลาภายนอกในการฟื้นฟู

4. ผู้นำชุมชนและองค์กรในการบริหาร

จัดการชุมชนตลาดน้ำคลองตันเบื้องครัวให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวพระเจ้าให้เกิดประโยชน์ต่อการมาท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์คุณค่า ตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนแต่ละประเภทในเชิงลึกในแต่ละด้านเพื่อสร้างองค์ความรู้และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาหากความรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาและสำรวจตลาดน้ำของแต่ละแห่งในประเทศไทยที่ยังคงเหลืออยู่เพื่อเปรียบเทียบให้เกิดความเข้าใจในเอกลักษณ์

ดังเดิมของแต่ละตลาดน้ำเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำแบบยั่งยืนเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงรักษาตลาดน้ำให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

4. แม่ค้าตลาดน้ำเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเทบบุคคลที่สำคัญของตลาดน้ำ จึงควรมีการศึกษากระบวนการค้ายอดและรักษาอาชีพแม่ค้าตลาดน้ำไว้ไม่ให้สูญหายไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรัฐส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์,2545.

ชนิตา รักษ์พลเมือง.(2534).พื้นฐานการศึกษา.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ศุภลธร เตชะวนາ.(2545).แม่ค้าตลาดน้ำ: วิถีชีวิตและการดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน.วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราตรี โตเพ่งพัฒน์.(2543).ตลาดน้ำ: วิถีชีวิตเกษตรกรภาคกลาง.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ศิริรัตน์ แอดสกุล.(2545).การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในระบบthinking ความสัมคมวิทยาและ

มนุษย์วิทยา.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกุณิ ณัฐพูลวัฒน์.(2541).ตลาดน้ำ: วิถีชีวิตพ่อค้า-แม่ค้าไทย.กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ:

พิริกวันกราฟฟิก ,2545.

สุมน ออมรัวัฒน์.(2544).กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและชุมชนชาติ.กรุงเทพฯ: วัฒนาพาณิช.

อุทัย หริรุณ โต.(2526).สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มนุษย์วิทยา.กรุงเทพฯ: ไอเดียนส์ โปรดักส์.